

*Хайдарі Н. І.,**кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології
факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національного авіаційного університету**Гнатів О. В.,**викладач кафедри іноземної філології
факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національного авіаційного університету*

АДАПТАЦІЯ БРИТАНСЬКОГО ТЕКСТУ ЯК ВИД ВНУТРІШНЬОМОВНОГО ПЕРЕКЛАДУ (НА МАТЕРІАЛІ БРИТАНСЬКОГО ТА АМЕРИКАНСЬКОГО ВИДАНЬ КНИГ ДЖ. РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР І ФІЛОСОФСЬКИЙ КАМІНЬ» ТА «ГАРРІ ПОТТЕР І ТАЄМНА КІМНАТА»)

Анотація. Дослідження побудоване довкола двох основних понять, таких як внутрішньомовний та міжваріантний переклад. У статті визначено сутність понять «внутрішньомовний переклад», «міжваріантний внутрішньомовний переклад» та з'ясовано місце останнього у типології перекладу. Наведено визначення внутрішньомовного перекладу як виду перекладу та розкрито зміст поняття «міжваріантний внутрішньомовний переклад». З'ясовано, що основне завдання перекладу – забезпечення адекватного розуміння реципієнтом створеного автором продукту мовлення. Доведено, що необхідність використання внутрішньомовного перекладу виникає через історичний розвиток мови й мовної спільноти, який у подальшому призводить до ситуації, коли носій сучасного варіанту мови не може адекватно сприймати текст, написаний варіантом цієї ж мови кілька століть тому; зумовлену історичними та соціокультурними причинами гетерогенність мовного соціуму, що вливається в існуванні територіальних варіантів мови, регіональних діалектів тощо, яке тягне за собою виникнення непорозумінь під час комунікації між їхніми носіями. Доведено, що мовна специфіка сучасних британського та американського варіантів англійської мови характеризується відмінностями в межах лексичної, граматичної та орфографічної площин, що можуть ускладнювати процес сприйняття інформації реципієнтом не тільки у процесі спілкування, але й у процесі читання. Проаналізовано зміни, що їх зазнав оригінальний текст перших двох романів Дж. Роулінг про Гаррі Поттера в американському виданні, як результат трансферу вихідного тексту, створеного на одному варіанті англійської мови, в іншу мовно-культурну спільноту, що послуговується іншим варіантом англійської мови. Проаналізовано орфографічні, лексичні та граматичні зміни оригінального тексту романів Дж. Роулінг “Harry Potter and the Philosopher’s Stone” та “Harry Potter and the Chamber of Secrets” в американському виданні. Встановлено, що використання виявлених орфографічних, лексичних та граматичних замінів зумовлене потребою передати текст оригіналу, написаний британським варіантом англійської мови, носіям іншої культурної спільноти, які послуговуються американським

варіантом цієї ж мови, та запобігти неправильному розумінню вихідного тексту обох романів реципієнтом, який є носієм американського варіанту англійської мови.

Ключові слова: внутрішньомовний переклад, міжваріантний переклад, діахронний переклад, британська англійська, американська англійська.

Постановка проблеми. Міжнародне співробітництво та міжкультурне спілкування у сфері бізнесу, політики та культури вимагають нового погляду на типологію перекладу, переосмислення традиційних поглядів на переклад. З огляду на те, що мова має динамічний, а не статичний характер, її еволюція з плином часу – річ невідворотна. У процесі таких змін комунікація між поколіннями погіршується, а іноді і взагалі перестає бути можливою без перекладача. Природним є існування визначених історичними та соціокультурними чинниками різних варіантів однієї мови. Тому, з огляду на лексичні, граматичні та інколи навіть фонетичні відмінності різних варіантів однієї мови, їхні носії можуть мати проблеми зі взаєморозумінням у процесі комунікації. Одним із способів усунення такого роду проблем є внутрішньомовний переклад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри те, що на практиці ми зустрічаємося із внутрішньомовним перекладом (наприклад, нові переклади релігійних текстів чи текстів класичної літератури сучасною мовою (діахронний переклад) чи переклад британських видань для американської аудиторії (міжваріантний переклад)), нині поняття внутрішньомовного перекладу потребує більш ґрунтовного осмислення як у межах вітчизняного перекладознавства, так і в межах світової філології. Серед вітчизняних науковців, чії праці певною мірою дотичні до цього дещо незвичного, дискусійного та ще не до кінця вивченого явища, назвемо С. Сидоренка, Т. Шмігера, В. Радчука, а серед закордонних – Р. Якобсона, Л. Нелюбіна, О. Журавлеву, Е. Масленникову, Ashraf Abdel Fattah Musleh Abu Fares, A. Balińska, A. Da Silva, C. Davies, J. Denton, E. Brems, A. Hill-Madsen, Özlem Berk Albachten, K. Zethsen, M. Baker.

Мета статті – аналіз змін, що їх зазнав оригінальний текст перших двох романів Дж. Роулінг про Гаррі Поттера в американському виданні, як результату трансферу вихідного тексту, створеного на одному варіанті англійської мови, в іншу мовно-культурну спільноту, що послуговується іншим варіантом англійської мови.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

1. Визначити сутність понять «внутрішньомовний переклад», «міжваріантний внутрішньомовний переклад» та з'ясувати місце останнього у типології перекладу.

2. Проаналізувати орфографічні, лексичні та граматичні зміни оригінального тексту романів Дж. Роулінг “Harry Potter and the Philosopher’s Stone” та “Harry Potter and the Chamber of Secrets” в американському виданні.

Виклад основного матеріалу. Найчастіше переклад трактують як передавання тексту на одній мові засобами іншої мови, але варто підкреслити, що в ширшому сенсі переклад торкається не тільки тексту, але і культури безпосередньо, адже в процесі перекладу явища культури, характерні для тексту джерела, переносять в іншу, звичну для вихідного тексту. Тому переклад – це одна з умов для здійснення міжкультурної комунікації. Це свого роду діалог між різними культурами, який впливає на розвиток цільової культури та дає можливість побачити, яким чином формуються цінності та ідеологія і який вплив вони чинять на суспільство в різні історичні епохи. Звідси традиційно прийнято досліджувати переклад як результат і переклад як процес [1, с. 20–23; 2, с. 315].

Якщо розглядати переклад як процес, то в перекладознавстві зазвичай виокремлюють три його різновиди: внутрішньомовний, міжмовний та міжсеміотичний типи перекладу – так звана триада Якобсона. Переклад – це свого роду обмін знаками або в межах однієї мови (rewording), або в межах двох різних мов (translation proper), або під час перетворення однієї системи знаків в іншу (transmutation) (за Р. Якобсоном). Відповідно до трьох типів «інтерпретації вербального знака» було виділено такі види перекладу, як: (1) внутрішньомовний або інтралінгвістичний переклад (перейменування, перефразування в межах однієї мови) – передача вербальних знаків іншими знаками однієї й тієї ж мови (наприклад, переклад зі стародавнього варіанта певної мови на її сучасний варіант); (2) міжмовний переклад або інтерлінгвістичний (власне переклад) – передача вербальних знаків однієї мови засобами іншої мови; (3) міжсеміотичний переклад (трансмутація) – передача вербальних знаків певної мови шляхом використання невербальних знакових систем (наприклад, перенесення літературного твору в балет, театральну постановку тощо) [3, с. 233; 4, с. 283]. Центральним у класифікації Р. Якобсона є міжмовний переклад, ми ж у цій науковій розвідці зосередимо свою увагу саме на внутрішньомовному перекладі.

Т. Шмігер зауважує, що впродовж останніх двох десятиліть внутрішньомовний переклад у плані теоретичного опису пройшов шлях від Якобсонового розуміння його як перейменування, в основі якого фактично лежить пошук відповідного синоніма, до бачення цього виду перекладу як самостійної категорії перекладознавства [5, с. 143]. Іноземні науковці К. Зетсен та А. Хілл-Медсен вважають, що під внутрішньомовним перекладом насамперед слід розуміти саме (1) переословлення між різними варіантами однієї й тієї ж мови, тобто між її соціальними

або регіональними варіантами, (2) переословлення між діахронічними варіантами мови (ключовим тут є темпоральний (часовий) чинник); наприклад сучасні переклади творів, написаних у попередні століття, (3) переословлення між різними жанрами (функціональний аспект), наприклад переписування фахово-орієнтованих текстів, які насичені термінологічними одиницями, для пересічного читача [6, с. 693]. Внутрішньомовний переклад здійснюється між різними варіантами однієї мови і, як правило, вмотивований діалектними, часовими або функціональними відмінностями, що існують між цими варіантами [7, с. 83].

Варто зауважити, що необхідність використання внутрішньомовного перекладу виникає через (1) історичний розвиток мови й мовної спільноти, який у подальшому призводить до ситуації, коли носій сучасного варіанту мови не може адекватно сприймати текст, написаний варіантом цієї ж мови кілька століть тому, та (2) зумовлену історичними та соціокультурними причинами гетерогенність мовного соціуму, що виливається в існуванні територіальних варіантів мови, регіональних діалектів тощо, що тягне за собою виникнення непорозумінь під час комунікації між їхніми носіями [8, с. 195–196]. Крім того, згадані чинники визначають основні види внутрішньомовного перекладу. Е. Масленникова в межах внутрішньомовного перекладу вирізняє а) переклад як приведення змісту тексту відповідно до сучасних загальноприйнятих мовних норм та б) переклад як стилістичну модифікацію. Дослідниця додає, що внутрішньомовному перекладу піддаються тексти, які є ранніми письмовими пам'ятками національних літератур і які були створені в період до завершення формування норм сучасної літературної мови, тобто в період, коли її граматична система, стабілізація орфографії та орфоепічних норм ще не були остаточно закріплені [9, с. 8–14, 15–25]. С. Сидоренко виокремлює діахронний (інтертемпоральний) та синхронний внутрішньомовний переклад. У межах останнього науковець пропонує розрізняти міжваріантний та нормалізуючий переклад [10].

Потреба в діахронному перекладі виникає не лише через незрозумілість давніх текстів для сучасного читача, що є результатом історичної еволюції мови. Основна функція діахронного перекладу якраз і полягає в тому, щоб підтримувати зв'язок між культурною спадщиною попередніх та сучасних поколінь. Тексти, які потрібно передати наступному поколінню, необхідно дещо «переінакшити», перетворити на нову, доступну для сучасного читача форму з якомога меншими втратами першоджерельного змісту, а це тягне за собою комплексну трансформацію тексту оригіналу на лексичному, морфологічному, синтаксичному, орфографічному рівнях [10]. Для адекватного сприйняття хронологічно віддаленого тексту сучасним читачем перед перекладом постає завдання не просто модернізувати текст відповідно до вимог сучасної мови, але і віднайти баланс між установкою на сучасного читача зі звичними йому естетичними, світоглядними, культурними уявленнями і прагматикою автора [11, с. 99].

Другим видом внутрішньомовного перекладу є синхронний, в межах якого запропоновано виділяти міжваріантний та нормалізуючий переклад. Щодо нормалізуючого типу внутрішньомовного перекладу, то під ним С. Сидоренко пропонує розуміти «переклад субстандартного (діалектного, жаргонного, сленгового) мовлення». Цей тип перекладу носить пізнавальний характер і породжений радше інтересом до вивчення субстандартного мовлення, аніж потребою відтворити зміст продукту мовлення [10].

Насамперед варто зазначити, що поняття міжваріантного перекладу дещо розширює межі поняття «внутрішньомовний переклад», під яким традиційно розуміють діахронний переклад та транспозицію. Термін «міжваріантний переклад» доволі часто через різні погляди на сутність цього явища, коли йдеться про адаптацію британських текстів для американської аудиторії, замінюють на такі поняття, як «перекладання», «перейменування», «адаптація» посилаючись на те, що під час такого роду процесу текст не зазнає комплексних змін. С. Сидоренко під міжваріантним перекладом пропонує розуміти «переклад тексту, створеного на одному із національних або територіальних варіантів мови, мовними засобами, що є нормативними для іншого національного або територіального варіанту цієї ж мови» [10].

Безумовно, міжваріантний переклад є актуальним для носіїв національних та територіальних варіантів англійської мови – британського та американського її варіантів зокрема. Відмінності між цими двома варіантами англійської мови зумовлені історичними, культурними, географічними, національними і навіть політичними чинниками [10]. Літературні твори, написані в Британії, часто перед тим, як потрапити на американський ринок, зазнають певних змін. Вмотивовані ці зміни тим, що текст, створений в іншій країні з несхожими культурними особливостями, буде сприйматися носієм американського варіанту англійської мови як щось чуже. Саме тому текст твору джерела немов би «одомашнюють», призвичаюють до ментальності та вподобань американського читача [12, с. 142–143].

Так, наприклад, британський варіант книг із серії романів про Гаррі Поттера, написаних Джоан Роулінг, зазнав свого роду «перекладу» на американський варіант англійської. Головний редактор американського видання Артур Левін наголошував на тому, що він не мав на меті американізувати книги, а навпаки – перекласти їх, щоби сприйняття твору американськими дітьми нічим не відрізнялося від сприйняття твору британськими дітьми [13]. Під таким перекладом ми розуміємо міжваріантний переклад – «переклад тексту, створеного на одному із національних або територіальних варіантів мови, мовними засобами, що є нормативними для іншого національного або територіального варіанту цієї ж мови» [10]. Пропонуємо виділяти цей вид перекладу в межах внутрішньомовного перекладу як одного з трьох типів інтерпретації вербального знака, виділених Р. Якобсоном [3, с. 233].

Порівняльний текстологічний аналіз показав, що в процесі міжваріантного перекладу оригінальний текст книг “Harry Potter and the Sorcerer’s Stone” та “Harry Potter and the Chamber of Secrets” зазнав певних змін у лексичній, орфографічній та граматичній площинах. Правопис британського оригіналу зазнав таких змін в американському виданні романів Дж. Роулінг, як: заміна окремо написаних в оригіналі твору складених іменників та прикметників на такі, що написані разом або через дефіс, і навпаки; заміна характерного для британського тексту суфікса *-ise* на суфікс *-ize* або *-ice*; заміна характерних для британського тексту закінчень *-mte* та *-ence* на *-m* та *-ense*; заміна британського суфікса *-our* на суфікс *-or*; спрощення подвійного написання *l* перед додаванням закінчень *-ing* та *-ed*. Наприклад: “*He could be a Slytherin spy, trying to find out about our new training programme.*” [14, с. 115]. – “*He could be a Slytherin spy, trying to find out about our new training program.*” [15, с. 110]. “*Harry had heard these rumors about Malfoy’s family before, and they didn’t surprise him at all.*” [14, с. 30]. – “*Harry had heard these rumors about Malfoy’s family before, and they didn’t surprise him at all.*” [15, с. 29].

Варто підкреслити, що перекладу зазнали і назви страв та солодощів, адже деякі з них є незвичними, невідомими

американській культурі, як, наприклад, *crumpets*. “*They say by the hour eating anything they could spear on a toasting fork – bread, crumpets, marshmallows*” [16, с. 213]. – “*They say by the hour eating anything they could spear on a toasting fork – bread, English muffins, marshmallows*” [17]. Під словом *crumpet* носії британського варіанту англійської розуміє маленький круглий хлібець, який, покриваючи маслом, їдять гарячим, натомість для носія американського варіанту найбільш підходящим словом, яке опише подібну для нього страву, є *English muffin* [18].

Низка назв інших страв також зазнали адаптації у вихідному тексті: в американському виданні книги *sweets* [16, с. 107, 215] замінено на *candy* [17], *jacket potato* [16, с. 185] на *baked potato* [17], *beetroot* [16, с. 27] на *beet* [17], *ice lolly* [16, с. 27] на *ice pop* [17], *packet of crisps* [16, с. 47, 52] на *bag of chips* [17], *gummy walnut* [16, с. 74] на *toothless walnut* [17], *chips* [16, с. 132] на *fries* [17], *puddings* [16, с. 133, 135] на *desserts* [17] та інші.

Назви предметів, явищ, дій зі сфери спорту та відпочинку також зазнали адаптації в американському варіанті книг. Наприклад слова *roundabout* [16, с. 19], *cinema* [16, с. 23, 73], *holiday* [16, с. 24, 57], *glove puppet* [16, с. 26], *rowing boat* [16, с. 47], які фігурують в британському варіанті книги, в її американському виданні були замінені на *carousel* [17], *movies* [17], *vacation* [17], *hand puppet* [17], *rowboat* [17] відповідно. Серед інших прикладів виділимо далі наведені: *queuing* [16, с. 140] було замінено на *lining up* [17], *fortnight* на [16, с. 213] *two weeks* [17], *fringe* [16, с. 104] на *bangs* [17], *cutting* [14, с. 234, 235] на *clipping* [15, с. 221, 222], *ticks* [14, с. 265] на *checks* [15, с. 251], *straight away* [14, с. 303, 319, 348] на *right away* [15, с. 287, 302, 330], *chivvy* [14, с. 166] на *bustle* [15, с. 157], *Father Christmas* [14, с. 38] на *Santa Claus* [15, с. 37]. Наведемо візуальну репрезентацію таких змін: “*He read the cutting quickly, gave a very forced laugh and handed it to Harry.*” [14, с. 234]. – “*He read the clipping quickly, gave a very forced laugh and handed it to Harry.*” [15, с. 221]. Коли йдеться про вирізку з газети, для носія американського варіанту англійської мови слово *cutting* незвичне, оскільки його здебільшого вживають у британській англійській, на відміну від слова *clipping* [18]. Бачимо, що на позначення одного і того ж поняття в кожному з варіантів англійської мови є свій словесний відповідник.

Щодо граматичного рівня, порівняльний аналіз британського та американського текстів виявив низку граматичних заміни, серед яких: а) заміна допоміжного дієслова *shall* на *will* (їхніх негативних форм); б) заміни, пов’язані із вживанням артикля (додавання, вилучення або заміна артикля *the* у вихідному тексті); в) заміни прийменників; г) заміна неправильної форми дієслова правильною; г) додавання сполучників – 2 заміни; д) заміна дієслова-присудка у формі однини, коли у функції підмета виступає збірний іменник; е) розширення та звуження контексту; є) заміна фразових дієслів; ж) заміна часових форм дієслова; з) заміна форми прислівника та прийменника.

Характерним для американського тексту виявилось вживання дієслова-присудка у формі однини, коли у функції підмета виступає збірний іменник, тоді як в оригінальному тексті дієслово стоїть у формі множини, наприклад: “*They reported that the Slytherin team were no more than seven greenish blurs, shooting through the air like jump-jets.*” [14, с. 129]. – “*They reported that the Slytherin team was no more than seven greenish blurs, shooting through the air like missiles.*” [15, с. 123].

Типовою заміною є вживання в американському тексті форми дієприкметника *gotten* замість британської *got*, наприклад: “*Harry had got used to this by now, but it had given him a bit of a shock on the first morning...*” [16, с. 144]. – “*Harry had gotten used to this by now, but it had given him a bit of a shock on the first morning...*” [17].

Разом з тим, порівнявши текст оригіналу та перекладу, вдалося виокремити ще один тип заміни – заміну займенників, зокрема особових, на антропоніми. Наприклад: “Clutching his broken glasses to his face, **he** stared around.” [14, с. 56]. – “Clutching his broken glasses to his face, **Harry** stared around.” [15, с. 53].

Висновки. Отже, зважаючи на основне завдання перекладу – забезпечення адекватного розуміння реципієнтом створеного автором продукту мовлення, вважаємо, що термін «внутрішньомовний переклад» має всі підстави для існування. Тому вважаємо за необхідне підкреслити, беручи за основу типологію Р. Якобсона, що під поняттям «внутрішньомовний переклад» ми розуміємо такий вид перекладу, що вживається для позначення процесу передачі вербальними знаками однієї й тієї ж мови змісту продукту мовлення, який, зважаючи на еволюцію мови в контексті історичного аспекту, на її територіальну чи соціальну різноманітність, не може бути адекватно сприйнятим носієм сучасного мовного стандарту.

Мовна специфіка сучасних британського та американського варіантів англійської мови характеризується відмінностями в межах лексичної, граматичної та орфографічної площин, що може ускладнювати процес сприйняття інформації носіями цих варіантів англійської мови. Орфографічні, лексичні та граматичні заміни зумовлені необхідністю передати британський вихідний текст іншій мовній та культурній спільноті. Саме тому з метою запобігти нерозумінню молодією американською читачкою аудиторією перших двох книг серії Гаррі Поттера редактори вдалися до міжваріантного перекладу – адаптації британського оригіналу книги для американської читачкої аудиторії шляхом використання орфографічних, лексичних та граматичних заміни.

Література:

1. Микоян А.С. Роль перевода во взаимопознании и взаимообогащении культур. Вестник Московского университета. Серия 22. Теория перевода. 2011. № 4. С. 20–34.
2. Routledge Encyclopedia of Translation Studies / M. Baker. London and New York: Routledge, 2005. 654 p.
3. Jakobson R. On Linguistic Aspects of Translation. *On Translation*. Ed. by R.A. Brower. New York, 1966. p. 232–239.
4. Zethsen K.K. Beyond Translation Proper – Extending the Field of Translation Studies. *TTR*. 2007. Vol. 20. No. 1. P. 281–308.
5. Шмігер Т.В. Перекладознавчий аналіз – теоретичні та прикладні аспекти: давня українська література сучасними українською та англійською мовами. *Історіографія та методологія: монографія / Т.В. Шмігер*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. С. 29–163.
6. Zethsen K.K., Hill-Madsen, A. Intralingual translation and its place within Translation Studies – a theoretical discussion. *Meta: Translators' Journal*. 2016. Vol. 61. No. 3. P. 692–708.
7. Zethsen K.K. Access is not the same as understanding why intralingual translation is crucial in a world of information overload. *Across Languages and Cultures*. 2018. Vol. 19. No. 1. P. 79–98.
8. Сидоренко С.И. К вопросу о статусе и типологии внутриязыкового перевода. *Язык и культура в эпоху глобализации: сборник научных трудов по материалам первой международной научной конференции (СПб., 2013 г.)*. Санкт-Петербург, 2013. С. 194–203.
9. Масленникова Е.М. Художественный перевод: новое о старом. Художественный перевод: способы интерпретации вербальных знаков: монография / Е.М. Масленникова. Тверь: Твер. гос. ун-т, 2014. С. 8–73.
10. Сидоренко С.И. Внутрішньомовний переклад: види та функції. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (філологічні науки). 2012. Вип. 13 (248). С. 221–231.
11. Журавлева О.А. К вопросу о переводческих ошибках при внутриязыковом переводе. *Вестник СПбГУ*. 2013. Вып. 1 (9). С. 97–102.
12. Balińska A.M. The Intralingual Translation or Rewording of British and American Literary Works on the Basis of Children's and Young Adult Literature. *Między Oryginałem a Przekładem*. 2020. Vol. 26 No. 47. P. 139–164.
13. Radosh D. Why American Kids Don't Consider Harry Potter an Insufferable Prig. *The New Yorker*. 1999. September 20. URL: www.radosh.net/writing/potter.html (дата звернення: 14.05.2020).
14. Rowling J.K. *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. 20th Anniversary Edition. London: Bloomsbury, 2018. 371 p.
15. Rowling J.K. *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. New York: Scholastic Press, 1999. 341 p.
16. Rowling J.K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury, 2014. 332 p.
17. Rowling J.K. *Harry Potter and the Sorcerer's Stone*. New York: Scholastic Press; First American Edition, 1997. URL: <http://thefreeonlinenovel.com/bi/harry-potter-and-the-sorcerers-stone> (дата звернення 10.01.2020).
18. Cambridge International Dictionary of English. Cambridge University Press, 1995. URL: <https://dictionary.cambridge.org> (дата звернення 13.11.2020).

Khaidari N., Hnativ O. Adaptation of British English source text as a kind of intralingual translation (a case study of the UK and US versions of J.K. Rowling's books "Harry Potter and the Philosopher's Stone" and "Harry Potter and the Chamber of Secrets")

Summary. The article deals with two main notions such as intralingual and trans-variant translation. The notions “intralingual translation”, “trans-variant intralingual translation” are analyzed and the place of the latter in the typology of translation is clarified. The definition of intralingual translation as a type of translation is given and the meaning of the notion “trans-variant intralingual translation” is determined. It is found that the main aim of translation is to ensure an adequate communication without comprehension problems between recipients. It is proved that the necessity to use trans-variant translation arises due to the historical development of language and language community, which further leads to a situation where the native speaker cannot adequately perceive the text written in the same language several centuries ago and due to heterogeneity of the language society caused by historical and socio-cultural reasons, which results in the existence of territorial and social varieties of one language, and can cause misunderstandings in the process of communication between their speakers. It is proved that the language specificity of modern British and American varieties of English is characterized by differences in vocabulary, grammar and spelling. These differences can cause comprehension problems either during communication or reading. The changes of the original text of J. K. Rowling's first two novels about Harry Potter (“Harry Potter and the Philosopher's Stone” and “Harry Potter and the Chamber of Secrets”) in the American edition are analyzed. These changes are considered to be a result of the transfer of the original text created in one modern English language variety (British English) to another linguistic and cultural community using another variety of the English language (American English). It is shown that spelling, lexical and grammatical substitutions are conditioned by the necessity to transfer the British source text to American community. The aim of these substitutions was to prevent partial or complete misunderstanding of the source text of the first two books of the Harry Potter series by American readers.

Key words: intralingual translation, trans-variant translation, diachronic translation, British English, American English.